

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 8 juni 1933 kl. 5 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag.

I en till riksdagen den 5 maj 1933 avlåten proposition, nr 249, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bifogat utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna grunder å statens vägnar träffa avtal med Skandinaviska Kreditaktiebolaget angående stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag; *dels* för beredande av kredit åt Hellefors Bruks Aktiebolag å riksstaten för budgetåret 1933/1934 till kapitalökning å fonden för låneunderstöd anvisa ett reservationsanslag, att utgå av lånemedel, av 1,500,000 kronor; *dels ock* vid bifall till sistnämnda förslag höja den i statsverkspropositionen upptagna inkomstiteln »Övriga lånemedel» med motsvarande belopp.

Kungl. Maj:ts förevarande förslag, vilket hänvisats till statsutskottets förberedande handläggning, har efter överenskommelse mellan stats- och bankoutskotten behandlats av sammansatt utskott.

I anledning av förevarande proposition hava inom andra kammaren väckts följande motioner, nämligen:

dels, nr 527, av herr *N. Holmström*, som hemställt, att riksdagen, med avslag å ifrågavarande proposition, måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att å statens vägnar träffa avtal med Skandinaviska Kreditaktiebolaget om överlåtande av Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i Hellefors Bruks Aktiebolag, ävensom statens fordran hos samma bolag och dess dotterbolag på grund av lämnade krediter;

dels, nr 528, av herr *V. Karlsson* i Grängesberg m. fl., som hemställt, att riksdagen måtte 1) vid beviljande av nödig stödkredit för upprätthållande av driften inom Hellefors Bruks Aktiebolags verksamhetsområde uttala, att i samband med denna kreditgivning inga åtgärder, som syfta till en rubbning av de avtalsenliga lönerna får vidtagas, men att en sanering av administrationen inom företaget bör vidtagas på så sätt att överflödig kontors- och befälspersonal avskaffas och lönerna sänkas för de högt avlönade tjänstemännen; 2) i skrivelse till regeringen begära skyndsamt ut-

redning och framläggande av förslag till överförande helt i statens ägo av företaget och till säkerställande av företagets framtida verksamhet;

dels ock, nr 529, av herr *E. Hage*, som hemställt, att riksdagen ville med bifall till propositionen nr 249 uttala önskvärdheten av att vid uppgörelse angående ifrågavarande stöd åt Hellefors Bruks Aktiebolag staten måtte i lämplig utsträckning beredas valuta på sätt i motionen antytt.

Med hänsyn till inträdda betalningssvårigheter för det tidigare befintliga Wargöns Aktiebolag, som då också ägde Hällefors tillgångarna, företogs i slutet av år 1924 och början av år 1925 rekonstruktion av bolaget, som i samband därmed ändrade sitt namn till Hellefors Bruks Aktiebolag. Bolagets fastigheter och rörelse vid Vargön och vid Laxå överlätos på särskilda aktiebolag. Rörelsen vid Vargön övertogs av ett nybildat Wargöns Aktiebolag och rörelsen vid Laxå av det dåvarande förvaltningsbolaget Laxå Bruks Aktiebolag, som för ändamålet ombildades. Aktiekapitalet i det gamla Wargöns Aktiebolag nedsattes från 40 miljoner kronor till 10 miljoner kronor, som blev stamaktiekapital i Hellefors Bruks Aktiebolag. Det genom aktiekapitalets nedsättning frigjorda beloppet, 30 miljoner kronor, överfördes till reservfonden. Med anlitan av den sålunda ökade reservfonden verkställdes avskrivningar å vissa bolagets balansvärden, huvudsakligen å de tillgångar, som tillföll Hälleforsbolaget och Laxåbolaget. Kreditkassan medverkade vid rekonstruktionen på så sätt, att kassan (genom sitt förvaltningsbolag aktiebolaget Igo) i utbyte för sina från Wermlands enskilda bank övertagna fordringar å Hellefors Bruks Aktiebolag tog $5\frac{1}{2}$ procent preferensaktier å sammanlagt 19.5 miljoner kronor i bolaget.

Aktiekapitalet i Laxå Bruks Aktiebolag, 4 miljoner kronor, övertogs i sin helhet av Hälleforsbolaget.

Av aktiekapitalet i det nybildade Wargöns Aktiebolag erhöll Wermlands enskilda bank i kvittning för motsvarande fordringsbelopp 7 procent preferensaktier å tillhoppa 6 miljoner kronor. Stamaktiekapitalet, likaledes å 6 miljoner kronor, övertogs av Hälleforsbolaget.

Den nu angivna formen för rekonstruktionen valdes med tanke på att i första hand aktierna i det nya Wargöns Aktiebolag och Laxå Bruks Aktiebolag efter ytterligare finansiell sanering skulle kunna försäljas.

Vid rekonstruktionen förutsattes, att förlagskredit kunde påräknas för det nya Wargöns Aktiebolag från Wermlands enskilda bank samt för Hellefors Bruks Aktiebolag och Laxå Bruks Aktiebolag från Skandinaviska Kreditaktiebolaget, vilken bank vid tiden för rekonstruktionen var intresserad i det gamla Vargöbolaget med omkring 7 miljoner kronor.

Utom preferensaktiekapitalet äger Kreditkassan genom aktiebolaget Igo 1.500,000 kronor av stamaktiekapitalet i Hellefors Bruks Aktiebolag.

Till belysning av Hellefors Bruks Aktiebolags ekonomiska ställning vid senaste årsskifte återgives bolagets balansräkning (per den 31 december 1932) i sammandrag.

Balansräkning för Hellefors Bruks Aktiebolag per den 31 december 1932
(i sammandrag).

Tillgångar:

Skogs- och jordbruksfastigheter samt gruvor	kr. 18,856,447: 37	
Industriella och elektriska anläggningar med kraftstationer »	8,818,840: 03	
Ekonomibyggnader och bostäder	» 3,208,674: 69	
Ofullbordade nyanläggningar och ombyggnader	» 58,362: 67	
Maskiner	» 8,976,021: 95	
Trafikmateriel	» 336,443: 02	
Levande och döda inventarier	» 286,155: 99	
Råmateriel:		
Lager av järn och stål, trävaror, skogseffekter m. m. »	4,152,432: 73	
Fordringar av dotterbolag	» 3,696,284: 58	
Diverse debitorer	» 1,901 768: 41	
Aktier och andelar	» 11,000,711: —	
Kassabehållning	» 12,575: 32	
Förlust:		
Balanserad från 1931	kr. 268,128: 61	
Årets förlust	» 4,555,211: 45	» 4,823,340: 06
		Kr. 66,128,057: 82

Skulder:

Stamaktiekapital	kr. 10,000,000: —	
Preferensaktiekapital	» 19,500,000: —	
Reservfond	» 3,000,000: —	kr. 32,500,000: —
Avskrivnings- och förnyelsefond	kr. 3,743,000: —	
Skattefond	» 270,000: —	» 4,013,000: —
Hypotekslån	kr. 9,116: 36	
Obligationslån	» 14,066,000: —	
Förlagslån i Jernkontoret	» 280,100: —	» 14,355,216: 36
Reverser	» 200,000: —	
Bankkrediter	» 13,800,484: 51	
Accepter	» 176,358: 39	
Skulder till dotterbolag	» 143,702: 72	
Diverse kreditorer	» 939,295: 84	
Disponerade fastighetsinteckningar	kr 26,511,000: —	
Disponerade förlagsinteckningar	» 4,000,000: —	
Hypotiserade aktier, bokfört värde	» 6,405,900: —	
Borgensförbindelser	» 2,230,000: —	

Kr. 66,128,057: 82.

Departementschefen har i ärendet anfört bland annat följande:

»Såsom ett led i den statliga stödaktion, som år 1922 befanns nödvändig för att rädda Wermlands Enskilda bank från sammanbrott, ingick, att banken befriades från vissa tyngande engagemang. Bland dessa engagemang ingingo fordringar å det dåvarande Wargöns Aktiebolag till belopp av omkring 20 miljoner kronor, vilka provisoriskt övertogs av riksbanken och sedermera överflyttades på Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 genom ett dess dotterbolag. I samband med en år 1924 genomförd rekonstruktion av Wargöns Aktiebolag har staten genom Kreditkassan i utbyte mot nyssnämnda fordringar blivit ägare till preferensaktierna å nominellt 19.5 miljoner kronor i Hellefors Bruks Aktiebolag. De försök att avveckla statens intressen i Hälleforskoncernen, som under årens lopp gjorts av styrelsen för Kreditkassan, ha icke lett till resultat, och staten är följaktligen alltjämt genom Kreditkassan innehavare av preferensaktierna och därmed aktiemajoriteten i Hälleforsbolaget.

Det nu föreliggande ärendet avser i första hand frågan, på vad sätt statens ekonomiska intressen i Hälleforsbolaget och därtill anslutna företag bäst skola tillvaratagas under de nu inträdda finansieringssvårigheterna för bolaget. Vid denna frågas bedömande kan man enligt min mening icke undgå att fästa avgörande vikt vid det starka samhällsintresse, som särskilt under nu rådande förhållanden på arbetsmarknaden knyter sig till ett uppehållande av bolagets rörelse. De betydande sociala vådor, som skulle vara förenade med ett nedläggande av bolagets verksamhet, framgå redan därav, att bolaget med därtill anslutna företag, fränsett Vargöbolaget, nu sysselsätter närmare 5,000 tjänstemän och arbetare.

De olika utvägar, som enligt vad av den föregående redogörelsen framgår torde i den föreliggande situationen kunna komma under övervägande, äro tre, nämligen: 1:o) någon åtgärd för stöd åt bolaget vidtages icke från statens sida; 2:o) staten bidrager genom tillskjutande av nytt kapital till en rekonstruktion av bolaget; och 3:o) staten bereder bolaget en mera tillfällig hjälp genom att bidra till nödig ytterligare kredit åt bolaget. Rörande dessa tre alternativ har jag under den senaste tiden fört förhandlingar med representanter för bolaget och för den hittills kreditgivande banken, Skandinaviska Kreditaktiebolaget.

Därest *ingen åtgärd från statens sida för stöd åt bolaget nu vidtages*, måste det anses ovisst, huruvida och i vilken omfattning rörelsen kan komma att fortsätta. Såsom Kreditkassans styrelse framhållit, torde detta vara helt beroende av, huruvida banken för säkerställande av sina fordringar skulle finna med sin fördel förenligt att i en eller annan form uppehålla driften. Härutinnan har banken icke velat göra några uttalanden vid de förda underhandlingarna. Även om driften helt eller delvis skulle komma att uppehållas genom ingripande från bankens sida, skulle vid detta alternativ knappast kunna undgås, att statens aktieinnehav definitivt går förlorat. Ur rent affärsmässig synpunkt skulle enligt min mening ett uppgivande

av statens intresse i företaget vara försvarligt endast om det kunde på någorlunda säkra grunder antagas, att aktierna icke för framtiden representerade något värde. Den nuvarande tidpunkten är emellertid i hög grad olämplig, om det gäller att bilda sig en definitiv uppfattning om livsdugligheten hos ett företag sådant som det förevarande. Detta framgår även av de verkställda utredningarna, vilka enligt min mening icke berättiga till att för närvarande helt uppgiva statens kapitalinsats i företaget. En omständighet som jag härvid tillmäter betydelse är, att de åtgärder för fabrikerens utbyggande och driftens rationalisering, som med betydande ekonomiska uppoffringar ägt rum under tidsperioden 1925—1930, på grund av den därefter inträdande lågkonjunkturen i stort sett icke ännu fått visa sina verkningar. — I detta sammanhang må slutligen anmärkas, att enligt vad som framgått av de förda förhandlingarna banken ej heller under den förutsättningen, att staten nu skulle till banken överlåta sitt aktieinnehav i Hälleforsbolaget, ansett sig kunna giva några utfästelser rörande den omfattning, i vilken driften vid företaget komme att uppehållas.

De framlagda förslagen till *rekonstruktion av bolaget* förutsätta, att för övertagande av rörelsen ett nytt bolag bildas. Enligt ett förslag skulle detta övertaga samtliga tillgångar samt aktiekapitalet utgöra 20 miljoner kronor, varav 15 miljoner skulle nytecknas av staten, medan 5 miljoner kronor beräknas motsvara det återstående värdet av preferensaktierna. Enligt ett annat förslag skulle staten övertaga Hälleforsbolagets nuvarande stamaktieinnehav i Vargöbolaget för nominella värdet, 6 miljoner kronor, samt aktiekapitalet i det nya Hälleforsbolaget utgöra 14 miljoner kronor, varav 9 miljoner kronor skulle nytecknas av staten. Dessa förslag, vilka under vissa förutsättningar förordas av majoriteten inom Kreditkassans styrelse utan företräde för någotdera förslaget, överensstämna däri, att staten skulle tillskjuta så stort belopp, 15 miljoner kronor, som ungefärligen motsvarar Hälleforsbolagets nuvarande skuld till banken. Vid de förda förhandlingarna med banken har även diskuterats den möjligheten, att banken i stället för staten skulle övertaga Vargöaktierna, och banken har under förutsättning av en rekonstruktion förklarat sig villig göra detta till ett belopp av 4 miljoner kronor, som skulle gå i kvittning mot bolagets skuld till banken. Under samma förutsättning har banken vidare förklarat sig beredd att avstå från någon del av fordringsbeloppet, förslagsvis så mycket som motsvarar ett års ränta därå eller således omkring $\frac{3}{4}$ miljon kronor. Även om det dessutom får antagas, att banken skulle vara villig att låta någon del av sin fordran inestå hos ett rekonstruerat företag, har jag emellertid ansett, att man framför en så vittgående kapitalinsats från statens sida, som enligt detta alternativ skulle vara erforderlig, för närvarande bör föredraga en utväg som med vidmakthållande tills vidare av rörelsen ger möjlighet att avvakta konjunkturernas utveckling samt att vidtaga de undersökningar rörande företagets ränta-

bilitet, som synas mig böra komma till stånd innan längre gående åtgärder kunna ifrågakomma.

Det naturligaste under nuvarande förhållanden synes mig således vara, att bolaget genom kredithjälpsättes i tillfälle att tillsvidare under ett års tid fortsätta sin verksamhet. Under förutsättning att banken i samma mån som staten bidrager vid denna kredithjälpsättning, torde statens insats kunna hållas inom en sådan gräns att beloppet i själva verket kan jämföras med de uppoffringar av statsmedel, som troligen skulle bli erforderliga för att under samma tid bereda hjälp vid den betydande arbetslöshet, som ett nedläggande av bolagets rörelse skulle medföra. Att närmare beräkna beloppet erbjuder tydligen stora vanskligheter. Därest man utgår ifrån att krediten bör räcka till den 1 juni 1934, synes man emellertid med utgångspunkt från en i Kreditkassans skrivelse framlagd beräkning och en av bolaget nu verkställd kalkyl kunna antaga, att ett belopp av 3 miljoner kronor bör förslås för täckande av bolagets utgifter utöver inkomster under denna tid. Jag räknar därvid också med att det belopp av högst 300,000 kronor, som jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 12 april 1933 lämnats bolaget såsom kredit ur anslaget för arbetslöshetens bekämpande, skall återbäras till detta anslag. Vidare förutsättes, att bolagets hittills erhållna kredit hos banken å omkring 147 miljoner kronor, för närvarande löpande med 5 1/2 procent ränta, får inestå till den 1 juni 1934 mot en ränta, som med endast 1/2 procent överstiger riksbankens officiella diskonto för 3-månaders växlar, således enligt nu gällande diskonto mot 4 procent ränta.

Jag har slutligen förutsatt, att bolagets styrelse under det kommande året vidtager alla de besparingar i fråga om driften och förvaltningen, som utan att äventyra den normala fortgången av bolagets rörelse kunna genomföras. Vad angår det av Kreditkassans styrelse angivna villkoret för en stödaktion, att arbetslönerna sänkas, vill jag erinra, att under gällande avtalsperiod bolaget är bundet av i kollektivavtal fastställda löner och att med hänsyn härtill lönesänkningar icke torde kunna uppställas såsom en ovillkorlig förutsättning för riksdagens beslut. Det torde få ankomma å bolagets styrelse att i detta hänseende vidtaga de åtgärder, som kunna finnas skälige.

Jämsides med de av mig förda förhandlingarna med banken ha underhandlingar förts mellan bolagets styrelse och domänstyrelsen rörande försäljning till domänverket av Laxå Bruks Aktiebolag tillhöriga skogsegendomar m. m. Dessa underhandlingar ha emellertid icke slutförts.»

Med utgångspunkt från nu angivna allmänna synpunkter ha förda överläggningar med Skandinaviska kreditaktiebolaget resulterat i ett av departementschefen tillstyrkt förslag till stödaktion av följande innehåll:

1. Banken förpliktar sig att icke utan Kungl. Maj:ts medgivande före den 1 juni 1934 kräva betalning av bolaget eller dess dotterbolag för nu gällande förbindelser, för vilka bolaget eller något dess dotterbolag är gäl-

denär eller eljest står i betalningsansvar, med undantag dock för förfallande räntor, samt att intill nämnda dag i vanlig ordning diskontera av bolagen utställda varuväxlar.

2. Å bolagets nu löpande krediter hos banken skall från och med den dag avtalet ingås till och med den 31 maj 1934 ränta utgå efter en räntesats, som med en halv procent överstiger riksbankens vid varje tid gällande officiella diskonto för växlar på högst tre månader. Detta skall i vad rör förlagsväxlar så förstås, att nämnda räntesats tillämpas vid omsättning av växlar, som sker under nämnda tid. Vid diskontering av varuväxlar, utställda av bolaget eller dess dotterbolag, skola hittills tillämpade grunder för ränteberäkningen gälla.

3. Staten och banken lämna bolaget under tiden till och med den 31 maj 1934 ytterligare kredit intill ett belopp av 3,000,000 kronor, löpande utan ränta, till vilken kredit staten och banken bidra med hälften vardera. Krediten skall tagas i anspråk successivt på sådant sätt, att de av staten och banken vid varje tillfälle utlämnade beloppen ungefärligen motsvara varandra. Med iakttagande härav skall det av staten tillskjutna beloppet av Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922 utbetalas till banken efter hand som krediten där tages i anspråk av bolaget.

4. Staten förpliktar sig att, därest icke senast den 31 maj 1934 bankmässigt betryggande säkerhet ställes för bolagets förbindelser gentemot banken eller överenskommelse träffas rörande den fortsatta finansieringen av bolaget, till banken utan vederlag eller villkor i övrigt överlåta Kreditkassan direkt eller indirekt tillhöriga aktier i bolaget ävensom statens fordran hos bolaget och dess dotterbolag på grund av den enligt punkten 3 lämnade krediten.

Under efterkrigsåren har, som allmänt känt är, staten måst ingripa stödjande beträffande ett flertal bankföretag, som råkat i finansiellt trångmål. I vissa fall har statens bistånd lämnats genom avlyftning av tyngande engagemang, vilkas förvaltning i stället övergått på ett statligt, för ändamålet inrättat organ, Aktiebolaget Kreditkassan av år 1922. Sålunda övertogs vid rekonstruktionen år 1923 av Wermlands enskilda bank fordringar på Hälleforskoncernen till belopp av i runt tal 20 miljoner kronor, vilka fordringar sedermera kommit att utgöra det av staten ägda preferensaktiekapitalet i det nybildade Hällefors Bruks Aktiebolag.

På grund av dessa förhållanden står staten nu av nödtvång som huvudintressent i Hälleforskoncernen med härav följande ansvar för den fortsatta förvaltningen av detta vidsträckta och redan vid statens inträde ekonomiskt betryckta företag. Under åren 1926—1930 har sedermera — med ekonomiskt bistånd från den förlagsgivande banken Skandinaviska kreditaktiebolaget — avsevärda nyinvesteringar ägt rum i företaget. Utskottet saknar anledning att här ingå på frågan i vad mån dessa investeringar varit för verksamhetens fortsatta bedrivande erforderliga och i övrigt ekonomiskt berättigade; tekniskt sett hava de tvivelsutan inneburit en modernisering av företaget och en förstärkning av dess industriella utrustning.

Utskottet.

Vid bedömandet av förevarande fråga måste enligt utskottets mening främst beaktas de vådor, som samhälleligt sett kunna befaras uppkomma om staten under företagens nuvarande likviditetskris undandroge det samma allt vidare stöd. Det måste hållas i minnet att Hälleforskoncernen utgör ett av rikets största bruks- och industriföretag. Det egentliga Hälleforskomplexet har uppkommit genom sammanslagning av en del äldre bruksföretag i avsikt att därigenom bättre kunna tillgodogöra inom komplexet befintliga skogs-, kraft- och övriga naturtillgångar. Den ägda produktiva skogsmarken uppgår till omkring 230,000 tunnland, vilket område, sträckande sig inom Örebro, Värmlands och Kopparbergs län, bildar en från Stora Kopparbergs Bergslag, Uddeholm och andra angränsande bruksföretag naturligt avskild förvaltningsenhet utmed Svartälven med dess källflöden. Inom eller i anslutning till detta område, som genomlöpes av ett eget cirka 10 mil långt järnvägssystem (Hällefors—Fredriksbergs järnvägar), finnes ett flertal helt av koncernen ägda och förvaltade trämassfabriker, sågverk, gruvor, järnverk, kraftstationer och andra anläggningar för tillgodogörande av komplexets naturtillgångar. Hälleforskoncernen i sin helhet omfattar, förutom det egentliga Hälleforskomplexet, vidare *Wargöns* Aktiebolag, för vilket ingen finansiell hjälp nu ifrågasättes, samt *Laxå* Bruks Aktiebolag, som äger cirka 40,000 tunnland inom Örebro och Skaraborgs län sig sträckande produktiv skogsmark och som jämväl vid egna anläggningar tillverkar trävaror, sulfitecellulosa och järnverksprodukter.

Ett avslag å propositionen skulle under Hälleforsbolagets nuvarande finansiellt synnerligen svåra läge uppenbarligen innebära ett uppgivande från statens sida av allt vidare ansvar för detta omfattande företags förvaltning. En dylik utgång av frågan innebure också ett till sina verkningar synnerligen ovisst överlämnande av alla omsorger om dessa tillgångars vårdande till borgenärerna, främst den förlagsgivande banken, som självklart härvidlag i första rummet komme att tillse att dess fordringsanspråk bleve täckta; såsom av propositionen framgår har banken i varje fall ej ansett sig kunna giva några utfästelser huru med företaget och dess olika produktionsgrenar kommer att förfaras och i vad mån driften kommer att upprätthållas.

Representanter för de av Hälleforskoncernens verksamhet närmast berörda kommunerna hava inför utskottet framfört sina bekymmer inför den situation, som skulle uppstå, om den i propositionen föreslagna stödaktionen ej komme till stånd. De hava härvid åberopat vidstående sammanställning.

Av de i tablån angivna fem kommunernas sammanlagda folkmängd, cirka 15,600 personer, hava enligt vad av denna sammanställning framgår över 12,400 sin försörjning från Hällefors Bruks Aktiebolag jämte dess dotterföretag vid Laxå. Dessa kommuner äro således så gott som helt beroende av Hälleforskoncernen, och en nedläggning av därvarande indu-

S o c k e n	Invånare- antal	Antalet av Hälforskon- cernen bero- ende invånare	I procent av hela invånare- antalet
Hälfors	5,641	5,317	94.26
Grythyttan	3,387	1,517	44.79
Gåsborn	1,065	585	54.98
Säfsnäs	2,966	2,727	91.94
Ramundeboda	2,560	2,300	89.84
Summa	15,619	12,446	¹ 79.68

strier skulle, enligt vad kommunrepresentanterna framhållit, betyda ekonomisk ruin för dessa socknar och deras befolkning. Även för Ljusnarsbergs kommun och vissa andra socknar bleve läget synnerligen allvarligt, desto mer som vissa av dem redan förut hårt lida av arbetslöshet.

Även andra synpunkter än de rent sociala kunna emellertid anföras för ett bifall till propositionen. De senaste årens allmänna depression har som bekant medfört ekonomiska svårigheter ej endast för Hälforskoncernen utan även för många andra industriföretag. På allra senaste tiden har emellertid en omsvängning i konjunkturläget börjat skönjas. Med hänsyn härtill synes ett uppskov med frågans avgörande vara önskligt i avvaktan på konjunkturernas utveckling. Ett sådant uppskov skulle självfallet medföra ökade möjligheter till ett säkrare bedömande av frågan. Genom ett dylikt uppskov, vartill ett bifall till propositionen öppnar möjlighet, kunde också bättre tillvaratagas de rent organisatoriska värden och den good-will företaget kan representera.

Då utskottet från nu angivna utgångspunkter haft att bedöma propositionen, har utskottet kommit till den uppfattningen att det begärda statliga stödkreditbeloppet bör lämnas. Ihåkommas må, att det ifrågavarande beloppet, 1.5 miljoner kronor, utgör statens anpart i vad som erfordras för tryggheten av Hälforskoncernens kreditbehov för omkring ett år framåt. Med nämnda summa jämte ett lika stort kreditbelopp från banken säkerställes — så vitt nu kan förutses — att driften inom alla de företag, koncernen omfattar, kan fortgå under nämnda tid utan likviditets-svårigheter.

Såsom departementschefen framhållit torde detta statliga understödsbelopp av 1.5 miljon kronor kunna jämföras med de uppoffringar av statsmedel, som bleve erforderliga för att bereda hjälp vid den betydande arbetslöshet, som ett nedläggande av bolagets rörelse skulle medföra. Med hänsyn härtill anser utskottet, att beloppet i fråga bör beredas av arbetslöshetsmedel, i vilket avseende utskottet tillstyrker, att beloppet må utgå från det å tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933 för bekämpande av arbetslösheten anvisade reservationsanslaget å 42,000,000 kronor; något sär-

¹ I medeltal.

skilt anslag för ändamålet erfordras enligt utskottets mening alltså icke. Utskottet vill erinra, att för beredandet av det förskott av 300,000 kronor, som i avräkning på blivande kreditbelopp redan, enligt Kungl. Maj:ts beslut den 12 april 1933, beviljats, anslaget för arbetslöshetens bekämpande tagits i anspråk. Härvid har anlitats den del av detta anslag, som enligt riksdagens medgivande må användas för främjande av företagsverksamhet. På liknande sätt har Kungl. Maj:t den 29 maj 1933 beviljat ett ytterligare belopp av 100,000 kronor. Det belopp, som härutöver behöver utanordnas, uppgår alltså till högst 1,100,000 kronor. Utskottet utgår härvid ifrån att tidigare anvisade belopp av 400,000 kronor ej vidare skall medföra minskning i eller inverka inskränkande på Kungl. Maj:ts förfoganderätt över de medel, som Kungl. Maj:t äger disponera till befrämjande av företagsverksamhet.

Inom utskottet hava emellertid betänkligheter framkommit mot det av Skandinaviska Kreditaktiebolaget under punkt 4 ställda villkoret för bankens medverkan till stödkrediten; ifrågavarande villkor innebär, kort sammanfattat, förpliktelse för staten att vid kredittidens utgång den 31 maj 1934 antingen ställa säkerhet för alla Hälleforsbolagets förbindelser gentemot banken eller ock att till banken helt avstå alla sina ekonomiska intressen i företaget. I anledning härav ha från utskottets sida undersökts möjligheterna till en eftergift beträffande detta villkor. Bankens ledning har emellertid ställt sig avvisande härtill. Vid nu angivna förhållande har utskottet ansett sig böra avstå från att påyrka ändring häri.

Då utskottet alltså, med ändring allenast i fråga om sättet för det begärda statliga understödsbeloppets beredande, tillstyrker propositionen, vill utskottet emellertid framhålla, att här avsedda stödaktion bör betraktas som en rent tillfällig, huvudsakligen av sociala skäl betingad åtgärd. Utskottet vill i detta sammanhang framhålla nödvändigheten av att i styrelsen för Hälleforsbolaget insättas representanter för affärskunskap och brukskännedom i syfte att trygga en mera affärsbetonad förvaltning av företaget.

Till sist vill utskottet, i anslutning till vad departementschefen i detta avseende anfört, erinra om angelägenheten av att alla möjligheter till organisatoriska och driftekonomiska besparingar iakttagas. Angeläget är ock att utan dröjsmål och eventuellt under samverkan med banken en undersökning åstadkommes rörande riktlinjerna för den framtida förvaltningen av Hälleforskoncernen och dess olika driftsgrenar samt tillgångar av skilda slag.

I den av herr Hage väckta motionen har framhållits som önskvärt att en av vederbörande bolagsledning ifrågasatt, huvudsakligen av skattetekniska skäl betingad nedskrotning av det år 1918 anlagda, av Wargöns Aktiebolag år 1927 förvärvade masugnsverket i Porjus om möjligt undviks.

Från riksdagens sida synes ej anledning vara till erinran mot om de sålunda motionsvis framförda synpunkterna kunna vinna beaktande vid blivande uppgörelser om utlämnande av stödkrediten till Hälleforsbolaget.

Den av herr Karlsson i Grängesberg m. fl. väckta motionen kan i vad den avser Hälleforsföretagets sanering anses besvarad med vad utskottet tidigare anfört. I övrigt anser utskottet de i motionen framställda yrkandena ej förtjäna avseende.

Under erinran till sist att ett bifall till utskottets förevarande förslag innebär avslag på herr Holmströms i ämnet väckta motion, hemställer utskottet,

I. att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å herr Holmströms motion II: 527, må

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen i statsrådsprotokollet över finansärenden den 5 maj 1933 angivna grunder å statens vägnar träffa avtal med Skandinaviska Kreditaktiebolaget angående stöd åt Hällefors Bruks Aktiebolag;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att för ändamålet från det å tilläggsstaten för budgetåret 1932/1933 till bekämpande av arbetslösheten anvisade reservationsanslaget utanordna ett belopp av högst 1,500,000 kronor, häri inräknat redan förskottsvis anvisade belopp av 400,000 kronor;

II. att den av herr Karlsson i Grängesberg m. fl. väckta motionen II: 528 — i vad den ej kan anses besvarad med vad utskottet ovan anfört — må avslås av riksdagen;

III. att den av herr Hage väckta motionen II: 529 må anses besvarad med vad utskottet ovan anfört.

Stockholm den 8 juni 1933.

På sammansatta stats- och bankoutskottets vägnar:

S. H. KVARNZELIUS.

Vid förestående ärendes behandling inom utskottet hava närvarit:

från statsutskottet: herrar *Kvarnzelius, Lindblad, Asplund, Ernfors, Anderson* i Råstock, *Persson* i Fritorp och *Andersson* i Ovanmyra; samt

från bankoutskottet: herrar *Åkerberg, Lindgren, Johansson* i Friggeråker, *Stendahl, Leffler, Bäcklund, Lovén* och *Wikström*.

Reservationer:

1) av herrar *Stendahl* och *Ernfors*, som ansett, att utskottet bort avstyrka Kungl. Maj:ts förevarande proposition; samt

2) av herr *Bäcklund*, som ansett, att utskottets motivering jämväl bort innefatta följande:

»Transportvägarna för gods till och ifrån Fredriksberg ha genom vidtagna åtgärder omlagts så att statens järnvägar erhåller mindre del av frakterna än vad tidigare varit fallet. Därest inga särskilda olägenheter eller fördyringar åstadkommas för bolaget böra statens intressen i detta hänseende kunna i större grad tillgodoses.»
